

Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 30. Zettortdeenâ 26tâ Juli 1834.

J a u n a s s i n n a s.

Pee ta karsta laika Juli mehnesi ugguns zehlehs Alihweſ muiſchâs Krohna-meſchâ, kaſ tur eekſchâ breeſinigi plohfijees un meſcha leelu gabbalu fadedſinajis. Dumbra wellenu ſemme, no faules kalteta, ſahze degt, un no winnaſ eekſchahm iſnahdams ugguns eededſinaja kohkuſ. Kahdi tuhkftoſchi laudis tur ſtrahdaja, ap to degdamu weetu kohkuſ nozirſdami un dſilluſ grahwojuſ rakdami; bet daudſreiß aiſ winnu muggura atkal no jauna ugguns iſſprahdſe no ſemmes. Urri Wolgunteſ dſimtmuiſchâſ meſchu, kaſ tur klaht irr, ugguns aiſnehme; pehz effoht aiſwilzees uſ Widſemmes puffi. Leela Deewa ſchehlaſſiba ka pee paſcheem zilwekeem nekahda nelaimo notiffuſi. Zik leela ta ſſahde pee ta meſcha, to wehl iſſti newarr ſinnaht.

No 22tra uſ 23ſcho Zuhli, to nahti, Zelgawâ pehz ilga laika atkal leetus lihjis un gaiſſ druzjin nowehſojahſ.

29tâ Juni deenâ eekſch pilſehtâſ Tula, Kree-wu-ſemme, pehz puſſdeenas pulkſten treijds, ugguns peepſchi zehlehs weenâ kohpmanna namnâ un pehz ne ilgu laiku bija 670 mahjas lihds ar daudſ bohdeem un ar wiſſahm, pee plintu pa-brikas peederredamahm, ehkahm, noſſihkuſchâſ.

11tâ Juli Moſkawas pilſehtâ ap puſſdeenas pulkſten 12 ugguns zehlehs un eekſch ne daudſ ſtundahm bija 300 mahjas un daudſ maſas pa-brikes lihds ar weenu leelu bohwillu = pabriku no ugguns leſnahm aprihti. Ta ſſahde tohp uſ kahdeem millionu rubbuteem rehſinata.

Auſtr' = Indiâ un Awrikâ atrohnahſ milſiga tſchuhſſa, Anaconda (Boa constrictor) ſauzama. Sakka, ta 40 — 50 pehdas garra augote un dſihwu ſirnu warrohte noriht. Tomehr

lehſi rahma dihdijama un Indiski mahſchi winnaſ uſ wiſſadeem ehrnu = blehnam un ſkunſtſtikkeem iſmahza. — Wahſſemmê, Altenburgaſ pilſehtâ, zeeniga Dintera funga ſwehra-dahſâ tahda Anaconda, ko ſawâ wallo-dâ warram milſ-tſchuhſſu noſaukt, 26tâ April f. g. 36 pautuſ dehje, kaſ tublin tikke kohpigi glabbati, ſilteem uhdenſ-twaikem ſilbiti un re! ne gluſchi welti, jo 18tâ Zuhni deenâ no weena pauta maſa Anacondina, pirſtu-leelumâ iſlihde un luſtigi ar mehli ſpehleja, kâ patte mahte. Zeiz dabbaſ-ſumateeki, ſchi gan pirma milſ-tſchuhſſa buhſchoht, kaſ Ciropâ dſimmuſi.

Seemel-Amerikâ gohdigſ wihrſ, kaſ 74 gadduſ tanni pilſehtâ Fermentaun (Wahzpilſ) dſihwojis, peemehrke, ka tee ſiffini, kaſ laik' no laika leekeem pulkeem tohs turreneſ widdutſchuſ apſehd un pee laukeem leelu ſſahdi darra, ik 17 gadduſ un kattu reiſi 25tâ Mei deenâ atpakkaſ nahſ. Wiſſch atgahda, primo reiſi tohs-tahduſ ſiffina-pulkſ 25tâ Mei deenâ 1766, 6 gadduſ wezſ puika buhdams, redſejis effoht un no ta laika 25tâ Mei 1783, 1800 un 1817. Schinni pawaffarâ warreja arroht zaurumuſ uſeet, fur jau taiſijahſ un ſapulzinajahſ ſchinni 25tâ Mei deenâ barreem iſnahkt. — Woi nu ſchogadd atkal ta wezza wihra aiſſihmeſchana riſtigi tanni noſazzitâ laikâ eetrappuſi, wehl neſinnam, bet ſinnaht dabbujuſchi, ſawâ laikâ jumſ ſtahtihht nekawefim.

Syrantſchu-ſemme, kahdâ zeemâ ar wahrdu Kremareſt, ſchinni pawaffarâ ſawadaſ eh-migaſ gohda-dſihreſ gaddijahſ. Rungſ, Noël wahrdâ, wezſ puikis 85 gaddeem, kaſ ſchinni zeemâ dſimmis, bet to, ſawâ muiſchâ, nekahſ no Werſalt-pilſehtâſ dſihwodams, jau 70 gad-duſ nebija redſejis, ilgojahſ, ſawuſ radduſ un radba-gabbaluſ, kaſ pa tik ilgu laiku papilnam

bija wairojuschees, azs no azzim skattih, eekam nomirft. Wimsch dewahs ar farwu cerastu ahrsti un ar farwu mahjibas=usraugu us zellu, sweiks weffels Kremarefti eebrauze un wiffus faruus raddus, skaitli 42, us leelahm gohdu-dshrehm likke faazinah. Pats sehbeja pirmeja weeta pee galba, un kad waffarinas bija beigtas, stahdija zeeminus faruus pehz reises, no winneem atsweizinatees un katram, kas pee winna peegahje, winnu apfampyt un butfchoht, schkinfoja schkirfchanas=peeminnâ 1000 prankus. — Naw masfa kapeika, 42,000 pranki, un mas tahdu bagatu wezzu puifchu, kas raddus schahdai apgahda. —
U. R.

No pehrkohnehm.

Kas wehl peeminn, kâ lohti pehrkohnes pehrn-gadd bij' apmahkufchas muhsu waffaraju=laukus, un kâ tahs irr schogadd' dauds weetas jau atkal farwas galwas pazell, tas gan preezafees par to mahjibu, ko Rihgas Uwisès kahds wezs fainneeks dohd par to, kâ winnas warr isnihzinah.

Pehrkohnu seedu=lappas, pirms tahs nokriht, mehds baltas palift. Pee ta warr pasiht, ka winnu pahstinas jau fahk eetaifitees un ka winnu seedu=sarrini jau eestiprojuschees. Ap to laiku waffaraji taifahs plaukt, kas pulku semjaki stahw. Tad nu schis fainneeks suhta pahri darbinekus ar iskaptim farwâ laukâ, un leek par kahdu tulli semjak plaut, ne kâ ta labbiba stahw. Za mihtsta waffaraju=sahle, appafsch iskapti palohzidamees, ne tohy wiss aisenmta, bet tee stingraki pehrkohnu=kahiti tohy nokappati. Za nomihdita jauna un semja waffaraju=sahle atkal pazellahs, un tee wiffuwairaki no teem semjak stahwedameem pehrkohnu=seedeem tohy no labbibas apmahkti, pirms tee wehl eegahjuschees.
* *

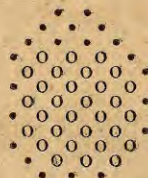
Putni

jeb spahrnoti schihwoti.

Putni wiffi, kas pasaulè, mums rahdahs ar diwahm kahjahm, diweem spahrneem, knahpu (mutti jeb deggonu) kas kâ no ragga

raddihts, un ar spalwahm, kas winnu meefas apfeds.

Spalwas us meefahm nestahw jukku=jukkam un neglihti; — winnas Deems putneem eestahdijis un us winneem leek augt, kâ prahtigš dahrsneeks faruus kohkus stahda, pehz reisineem (rindehm, strehkeem), tâ kâ tee weeni reisini wiffi us weenu puffi, bet tee ohtri teem schkehrsam pahri steepjahs, kâ audekta paweddeeni krus-tiskam faect. Prohti tâ:

Spalwas gauschi taufainas; ruddenos putneem iskriht un jauni aug weeta. Daschi putni, tâ kâ baltais tetters, diwireisi par gaddu farwas spalwas mett, pawaffarâ un ruddeni. Daschu putnu behrneem tublin pazwaffarâ spalwas teef, kas gan glihtafas irr, kâ tahs pimas, kurras jau bija, kad no pauta islihde, bet gruntigas (gattawas isauguscha putna spalwas) wehl naw; schee ruddeni ohtru reisi spalwas mett, un taggadin tahs ihstenas putna spalwas dabdu, tâ kâ muhsu wista s. Pee fohsim jau zittadi: tee tahs spalwas, kurras jauni buhdami pawaffarâ walfoja, gandrihs libhs pascham ruddenam paturr un tad pirmo reisi ihstenas spalwas dabdu, bet schahs eekam nemett, kâ nahfoschâ ruddeni. Irr arr tahdi, kam behrni gandrihs plikfi ischiltahs, — prohti: dsee-dataji, ballofchi u. t. j. pr. Daudsdaschadi putni wezzumâ gluschi zittu spalwu dabdu, neka jaunumâ eefsch pirmeem gaddeem, tâ kâ tas skaistais afmina=gailis (Rupicola rubra) karstâ Ameriku=semne. Zitti putni tahdi, kur tehwinfch un mahtite weenahdu apgehrbu nefs (kâ wannags, flohka un zitti); pee zitteem atkal tehwinfch gluschi farwadi pehrwehts, kâ pee medna un pee melna tettera.

Kad zilwekam mattus jeb bahrsdu, jeb kad lohpan spalwu jeb willu nozehrpi, tad matti,

bahrda, spalwa jeb willa no tabs paschas faknes atkal no jauna tablaki aug; bet kad putnam spalwas apgraisa, tad tee eekam neaug, kamehr putnis spalwas mett, un tad gluschi jaunus spalwas no jaunus faknes, tomehr tanni pascha bebrité jeb weetina, aug.

Eeksch spahrneem un eeksch astes wißstiprakas spalwas atrohnamas. Spahrna = spalwas arri liddinu = spalwas, astes = spalwas par airu = spalwahn tohp nosauktas. Bet dascheem putneem, ka nespahrnotahm sohsim, kurrus pinguin fauz, eeksch spahrneem naw nekahdas liddinu spalwas. Zitteem atkal asté airu spalwas trubst, prohti, tam kasu = ahram Indieru = semmè, duhkerischam un zitteem.

Eekschas pee putna zittadi irr taisitas, ka pee lohpeem un swehreem (sib detajeem). Jan fauli putneem zittadi, nekà swehreem. Dauds fauli, probtect, putnam bes smadsineem un tukfschi. Tad putneem wehl femischki eekschàs dauds tabdu pubschku un fullischur, kurrus winni ar dwaaschu warr peefmelt, un kas ar faulcem, ar spahrna = spalwahn un wissuwairak ar plankescheem fa = eet kohpà. Tabdi papubschki atrohnami daschi pee pletscheem, daschi pawehderi un daschi atkal us zittahm weetahm appaksch abdas. Schee pubschki un tukfschi fauli palihds, ka tas putnis leh-taki warr gaisós zeltees. Bet wehl brihnischligaki irr flauktees, pee dascheem putneem arri eeksch galwas pubschki effeht, kurrus ar dwaaschu warr peefmelt, un eeksch sweschahm karstahm semmehm atrohnahs putni, kurrus tuhkanus. fauz, ar garreem un gauschi resneem deggoneem jeb knahpahn, kas gluschi weegli un arridsan ar dwaaschu peefmeltami. Zehrpatà eeksch teem dabbas = kambareem (wahz. „Naturalien-Kabinett“) weenu tabdu, ne gluschi weffelu, knahpu redseju, kas gandrihs pufs-treschu tullu resnis un piifs-zettortu tullu garfch bija. tikkai magkeniht wairak ka weenu paschu lohiti swehre un putnam nogreesta bija, kas leelaks naw, ka schahs = semmes schaggata. — Jan pirnak jums stabstiju par tahdeem putneem,

kam spahrnós leelas liddinu = spalwas trubst, prohti, tas jau peeminnehts kasu ahrs, tas pinguin s un zitti; tee ka saprohtams newarr spahrnós zeltees un gaisà skreet.

Katram putnam Deews sawu ihpaschu dsihwofli un barribu eerahdijis. Leelaka pufte putnu dsihwo us kohkeem, zitti us uhdena peldedami; gauschi mas pulzinsch tahdu putnu, kurri us faufas semmes ween dsihwo. Ne weens putnis weenadi appaksch semmes, jeb weenadi appaksch uhdena atrohnams; jo gan dasch sawu pehrkli eeksch semmes = un afminahallahm taifa: tomehr winneem wisseem dsihwoflis ahrpufs semmes = eekschahm, pee gaismas. (Tà lihds schim schkeete; bet nu meh s sunnam zaur dabbas gudrir un pasauli isstaigodamu zee-nigu fungu, Humboldt wahrda, deenas = widdejà Amerikà effeht putnis eeksch afminu = allahm atrohnams, kas tur neween perr un behrnus audse, bet pawissam pee gaismas nenahk. Scho putnu fauz guakaro; Amerikas laudis winnus, jo winni gauschi tauki, pa tuhstoscheem nokauj, un tohs istezzinatus taukus ka sweeksta bruhke.)

Kà katram putnam barroflis un peemeschama eerahditi, tà arri winnam pehz sawas ihpaschigas wajadstibas un dabbas kahjas radditas.

Tam wißleelakam putnu-pulkam tschetri pirkstii pee katras kahjas; trihs pirksti us preekfchu, un weens us pakkal = pufsi.

Kad schahs schè aprakstitas kahjas wehl femischki tahdas irr, kur stark pirksteem naw ahda issteepta, tad teef fauktas staig' jeb gait kahjas. (Straddeem, rubbineem, wahrnahm). Kad diwi pirksti us preekfchu stahw un diwi us pakkalas = pufsi, tad tabs kahjas tohp fauktas kahp = kahjas. (Dsenneem.)

Dascham putnam kahjas tà radditas, ka to weenu pirkstu warr us preekfch; un us pakkalas = pufsi lohziht, ka gribbedams; tahdas kahjas tohp fauktas grohs pirksteli. (Puhzehm.)

Pee zittabm putnu = kahjahn tas widdejs pirksts peeaudsis pee weena fahnds jeb ahrpuffe stahwedama preekschpirksta; tahdas kahjas warr dwihnpirkstelus nosaukt.

Tas pirksts, kas us pakka = puffi stahw, katru reisi par ihksti dehwejamis.

Kad ihksts pawissam truhkst, tad ta kahja teek tekku = kahja slawejama.

Tahdas kahjas, furru pirkstu = starpas ar ahdu faweenotas, irr peldu = kahjas.

Kad ta ahda ne = eet lihds pirkstu = galleem, bet ween lihds puffei, tad tam putnam irr pufs = peldu = kahjas.

((Turplikam walraf.))

Teefas fluddinafchana.

Deh3 Zulkumes aprinka teefas pawehleschanas tohp no Zemlaues pagasta teefas fluddinahts, ka tas zit-

fahrtigs Degables muischas fainnecks Bajahru Indikis, par atlihesinaschann weena parrada no 18 rub. 40 kap. subr. preeksch to Behrs un Zihpels muischas kalpu Purwainu Ansi, pee schih3 teefas uhtropé us deenesu isofohlits taps, un tas termihns us 13to Augusta 1834 nolikt3 irr.

Grendsches Zemlaues pagasta teefa 2tra Juli 1834. I (L. S.) ††† Partohm Zannis, pagasta wezjakais.
(Nr. 113.) Kolleges Registrators E. Schwalb, pagasta teefas stihweris.

Zitta fluddinafchana.

⊙ * * * * * ⊙
* Tas, ka wahrs appafsch rakstih3, dohd sinnu, *
* ka winsch ar sawu wihna un brandwihna un zittu *
* prezzu andeli no Lewiu Behrmanna namma isgab- *
* jis, un atkal leela eela, zittahrtiga Steina namma, *
* kas taggad dreimanna meistera Seiffert fungam *
* peederr (kur arr melus mohru = wihrs us durwin *
* usmahlechts), eetaifjees; luhds, lai jel pee winna *
* pehrk, un sohla ar labbu un ne dahrgu prezzi ap- *
* deeneht. Jelgawa, 6ta Juli 1834. I
* F. W. Rvssht.
⊙ * * * * * ⊙

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Nihge tanni 16ta Juli 1834.

	Sudraba naudā.			Sudraba naudā.	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
3 rubli 57 kap. papihru naudās gelbeja	1	28	1 pohds fannepu tappe maksah3s ar	—	70
5 — papihru naudās	1	28	1 — linnu labbasas furtes — — —	2	40
1 jauns dahlberis	1	32	1 — — flittakas furtes — — —	2	20
1 puhrs rudsu tappe maksah3s ar	1	35	1 — tabaka	1	—
1 — kweeschu	1	80	1 — dselses	—	65
1 — meeschu	1	—	1 — fweesta	2	—
1 — meeschu = putraimu — — —	1	50	1 muzzâ filku, preeschu muzzâ — — —	5	50
1 — ausu	—	70	1 — — wihfchnu muzzâ — — —	5	75
1 — kweeschu = miltu — — —	2	70	1 — farkanas fahls	6	—
1 — bihdeletu rudsu = miltu — — —	1	70	1 — rupjas leddainas fahls — — —	5	—
1 — rupju rudsu = miltu — — —	1	40	1 — rupjas baltas fahls — — —	4	—
1 — firnu	1	40	1 — smalkas fahls	3	90
1 — linnu = sehklas	2	—	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudu weena maksā.		
1 — fannepu = sehklas — — —	1	50			
1 — timmenu	5	—			

B r i h w b r i f f e h t.

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas puffes: Hofraht von Braunschweig, gramh. pahrluhkotais.